СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I

Рік LIV, Ч. 196. Ню Йорк і Джерзі Ситі, субота, 5. жовтня 1946. No. 196. New York and Jersey City, Saturday, October 5, 1946. Vol. LIV

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ВДЕРЖУВАТИ ПРОДУКЦІЮ НА ВИСОКІМ РІВНІ І НЕ ПІДНОСИТИ ЦІН

Президент Труман заговорив про економічне положення краю, взиваючи до спокою у промислі й вдержання продукції на високому рівні, де вона його вже осягнула, або негайного піднесення до цього рівня. Свої завваги опер президент на звіті Джана Р. Стілмена, директора Офісу Воєнної Мобілізації й Реконверзії. Стілмен твердить, що „другий рік мира" зустрічаємо з великими надіями, але й зі загрозою великої небезпеки. Маємо усі можливости, каже Стілмен, осягнути можливо найвищий добробут, як ніхто в світі, але тільки тоді, коли вдержимо продукцію на найвищому щаблі й не будемо нагло підносити цін на товари, як і не будемо підносити надто високо теж і заробітних платень. Дальше підвищування цін, каже Стілмен, може захитати цілу нашу господарку. Як тільки знесено контролю цін, то за три місяці, каже Стілмен, ціни піднялись вище ніж за останніх 36 місяців вчасі контролі. Якщо будемо мати це на увазі, каже Стілмен, то дійдемо до такого мирного добробуту, якого ще в нас досі ніколи не було. Президент Труман взиває загал добре розважити отсі завваги Стілмена. До цього додає, що на 60 міліонів працюючих, 58 міліонів мають працю, а два міліони безробітних шукають за відповідною працею, чи побирають безробітну пайку. Загально видаємо річно на споживчі артикули та інше 126 біліонів долярів річно, себто на 20% більше, ніж вчасі війни, а 60% більше, ніж у мирних часах. Але є одно недомагання, каже президент, яке відчуватимемо ще довший час. Є ним брак деяких продуктів. Між іншим, буде мало мяса цеї зими. Президент заповів теж збалансування державного буджету з кінцем фіскального року, себто з днем 30 червня 1947, що теж надзвичайно важне.

ДЮІ ПРОТИ ТРУМАНА.

Нюйорський губернатор розпочав свою виборчу кампанію за перевибір гострою критикою теперішньої краєвої адміністрації з її провідником Труманом. Промовляючи в Ню Йорку на републиканських зборах, Дюі заявив, що коли бракує мяса, цукру, мешкальних домів, автомобілів та многих товарів, то це треба приписати тільки „найвищій нездарності" Демократичної Краєвої Адміністрації. Він казав виборцям, що вони мають тепер вибирати, чи хочуть мати в Олбані таку саму нездарну адміністрацію як та, що є в Вашингтоні.

ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

До американських українців приїхали „гості з України", як це розголошує комуністична і комунізуюча преса. Кажеться, що прибули до „всіх американських українців", а не тільки до самих комуністів. Супроти цього вартує нагадати, що в часі, як ці „гості" були ще в Україні, через київське радіо називано американських українців „інтернаціональною бандою шпіонів", як це було в статті Новицького, яку прочитано. Про це пише М. Д. в канадійських часописах. Київське радіо передавало, що „українські шпіони, закаптурені як робітники, службовці, журналісти, священики і т. д. були розсіяні по цілій території Злучених Держав від канадійського до мексиканського кордону". Радіо це передавало, що „головним завданням українців в Америці було перешкаджати втриманню й розвитку приязних відносин між Злученими Державами і СССР". При тому висказувало огірчення, що американська влада все те бачить, та ще боронить українців...

ПОЛЬКА І УКРАЇНЕЦЬ ПРО „РОСІЙСЬКУ ДУШУ".

Большевицькі У. Щ. Вісті помістили статтю „Російська душа", підписану двома особами: Вандою Васілевскою і Олександром Корнійчуком, з котрих перша є польського роду, а другий українського. Для обидвоїх „ясне", чому „російська земля і російська людина перша скинула кайдани", та чому російський народ „вратував цивілізацію". Статтю кінчають так: „У великому братстві радянських народів слава і честь великій російській землі і великій, прекрасній, мужній, безстрашній і співучій душі російського народу". Пишуть, що російський народ пірвав кайдани та ще й інших виратував з неволі й спас людську цивілізацію... Та такого навіть сам російський народ не каже. Це так кажуть тільки раби Сталіна.

ЧУЖИЙ ІМ ТЕЖ І КОНАН ДОЙЛЬ.

Советський літературний критик С. Чернов назвав писання автора Шерлока Голмса „чужими духові советської молоді".

БИРНС ВЗИВАЄ СОВЄТИ ЗАПЕРЕСТАТИ ОБВИНУВАЧУВАТИ АМЕРИКУ

Секретар стейту Бирнс, промовляючи в Американськім Клубі в Парижі підкреслив, що він погоджується з Сталіном, що немає ніякої безпосередньої воєнної загрози. Тому сам думає, що зі заявою Сталіна повинніб уже раз скінчитись постійні й безосновні советські обвинувачування Злучених Держав у цьому, що вони вживають атомової бомби як погрози, зверненої в бік Совєтів. Та наразі цього нема, казав Бирнс, бо девять днів по заяві Сталіна московський журнал „Ню Таймс" далі обвинувачував Злучені Держави в плянуванні атомової війни. Бирнс сказав далі, що годі заперечувати, що нема серіозних розходжень між Аліянтами, але теж і не треба їх перебільшати. Він теж згадав ще раз за свою пропозицію щодо 40-літнього договору між Чотирма Потугами в справі розоброєння Німеччини.

ВІД УКРАЇНЦІВ З АФРИКИ.

Филадельфійський „Шлях" помістив листа з Північної Родезії, Африка, якого написав монах Лаврентій Леопольд. Він пише від імені 250 українців, що перебувають в африканськім „бушу" і каже, що є ще більше українців в східній Африці. Просить, щоби звернутись до американського уряду за матеріяльною і духовою помічю, а в першу чергу, щоби поміг зібрати всіх розкинених там українців в одній оселі. Кажеться, що між українцями є „багато добрих майстрів і різних інтелігентів". Всі ці люди „загибають без надії на ліпше. Просять книжок до молення, календарів, часописів. Українці в Африці походять з Галичини і Волині. Це скитальці „визволені з большевицьких каторг англійською армією".

НЕПОПРАВНІ.

О. Бойків, кореспондент канадійського „Нового Шляху", пише в цьому часописі з Парижа про „Польську делегацію з Америки", вислану на міжнародну Мирову Конференцію. Таку делегацію вислали американські поляки на чолі з Карлом Розмареком. Цитуючи французького письменника Бальзака, що сказав „Покажіть полякові, де є пропасть і він без надуми туди скочить", О. Бойків розповідає про польські делегації в Парижі по першій світовій війні, що „ділили Україну між Польщу і Росію". Навязуючи до теперішнього меморандума американських поляків, що його вони предложили в Парижі, то, пише Бойків, так є, що й воно домагається назад східних „кресів", а коли б у будуччині була для поляків можливість, то „вони знову будуть намагатись встановити границі з 1772 р.; для здійснення цього вони тепер працюють".

„ПРОДАЛИ" ПОЛЬЩУ РОСІЇ.

Так пише польський журналіст З. Новаковскі, що живе в Лондоні, обговорюючи теперішню польську ситуацію. Пише таке: „Край наш як „технічно" так і засадничо продали Росії таки наші власні союзники".

КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ!

НАЙГІРША КАТАСТРОФА.

Такою вважають в історії комерційної авіяції розбиття американського трансатлантійського літака в горах Нової Фунляндії. Наслідком експлозії згинуло 39 осіб; себто згинули всі, що були в літаку, в тому 11 молодих жінок, що вибрались відвідати своїх чоловіків-вояків в Німеччині.

УМЕР БУВШИЙ ПРЕЗИДЕНТ ПОЛЬЩІ ІГНАЦИ МОСЦІЦКІ.

В місті Версуа, в Швайцарії, помер в 78 році життя д-р Ігнаци Мосціцкі, що був президентом Польщі від 1926 року аж до вибуху другої світової війни. Підчас наїзду німців і большевиків на Польщу, Мосціцкі був виїхав до Румунії, а звідтіля до Швайцарії. З президента Польщі він зрезигнував уже на вигнанні.

ПРОФ. П. В. КОНДРА.

Президент Університету Манітоби, д-р А. В. Трумен, сповістив 16. вересня, що назначено Петра В. Кондру асистентом професором на факультеті рільництва у відділі дробу. Для українців, пише канадійський „Український Голос", це приємна новина. П. В. Кондра, пишеться далі, є „майстром свого фаху", виконає свої функції досконало та тим отворить двері для інших українців. Проф. Кондра родився в 1911 році в Саскачевані, в околиці Мазепа, себто має 35 років, а „осягнувши посаду професора при університеті в 35-тім році життя це для фармерського хлопця не абож який осяг".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Передвиборча кампанія: за ідеалами і особами

До цьогорічних осінних виборів прикладають в цілому краю дуже велику вагу. Чути різні поважні голоси, що вказують на конечну потребу вглиблення цілого загалу в ці важні проблеми, що їх треба вирішувати в нашому краю й в світі. Саме про ці проблеми треба питати кандидатів і сенаторів до конгресу. Особливо важне тепер це, хто має бути вибраний сенатором, бо сенат має велике слово щодо заграничної політики, а проблеми заграничної політики є нині, як загально признають, куди важніші від домашніх, внутрішніх.

Найважнішою заграничною проблемою є нині для нашого краю справа управильнення відносин з Советами. Це всі підкресляють, безогляду на те, як хто настроєний до СССР, чи до комунізму. Ця важна справа нині однаково обходить американців англо-саського походження, як і словянського, чи якого іншого. Для всіх вона однаково важна, хоч не усі однаково думають, як цю проблему розвязати. Важна вона і для нас, американців українського походження, з чисто американського інтересу, як і з цього, що в Совєтах живе понад 40 міліонів українців, між якими є наша найближча рідня, від якої дістаємо благальні письма ратувати український нарід від терору і загибелі.

Американський нарід є проти терору, невільницької, каторжної праці, виселень, тайної поліції й поневолювання народів. Усі ці лиха є в Советах, а найгірші вони в Україні. Американці є цілком певно проти такого стану в Україні чи деінде, але вони хотіли б жити в згоді з Советами, не зважаючи навіть і на совєтські напасти, звернені проти Америки. Проте це не можна розуміти аж так, що американці готові піти у своїх уступках відносно Совєтів аж так далеко, що б далі грасувало в Европі НКВД, як грасувало недавно Ґестапо. Американці не є за те, щоби видавати нещасних скитальців Совєтам на муки і смерть, ні не є проти нашої оборони визвольних змагань українського народу в Европі.

На отсі речі треба нам тепер памятати, бо в часі виборчих кампаній лекше такі справи публично видвигати і вимагати від кандидатів давати публичні заяви, як вони їх розуміють і як будуть старатись ці проблеми розвязувати. Тому саме є обовязком наших політичних клубів, Демократичних і Республиканських, як і усіх громадян ці справи тепер підносити та вимагати від партій та кандидатів відповіди, який вони думають оборонятись лад у світі й яке їх відношення до неволі в Совєтах. Питаймо й вибираймо як американці, що стоять твердо при ідеалах американської демократії. В імені цеї демократії маємо боронити теж і поневолену Україну і право українського народу на вільне і самостійне життя.

Сенатор Ванденберг про українську справу

Гром. Осип Біловус, секретар Українського Освітного Товариства в Дітройті, одержав з Парижа від сенатора А. Г. Ванденберґа, републиканця з Мішиґен, що є в Парижі членом американської делегації на Мирову Конференцію, відповідь на листа, в якому порушено сучасний стан української справи та заквестіоновано представництво України на цій міжнародній конференції.

Сенатор Ванденберґ, стверджуючи, що автор листа цілком добре здефінював відносини між українським урядом і Москвою, пише, що як він прибув до Парижа, то Мирова Конференція вже була прийняла повновласті Д. Мануїльського й інших членів делегації з України і в цій справі наразі нічого не можна змінити. Конференція, пише сенатор, навіть не могла інакше поступити, бо теперішній уряд України є членом Обєднаних Держав і був законно (технічно) визнаний урядами інших країн. Питання, чи теперішній український уряд має право бути при владі, є **основним** (підкреслено в листі сенатора), але вирішування цього не належить до компетенції Мирової Конференції. „Не знаю іншого способу, як можна б це питання видвигнути, як тільки покликуючись на Артикул XIV. Чартеру Організації Обєднаних Держав піднести його в будучині в Асамблеї Обєднаних Держав, якщо Адміністрація (себто вашингтонський уряд, прим. „Свободи") захоче це зробити, але я, як вам відомо, не є членом теперішньої Адміністрації й не можу за неї говорити" — додає сенатор Ванденберґ. Він пише, що саме він доложив старань, щоби в Чартер Обєднаних Держав вложити цей параграф з метою уможливити таким чином мирне і остаточне розвязання створених війною проблем, полагодження яких виявилось несправедливим та яке нарушує права людини і основні свободи. „Надіюсь, що таки прийде час, коли буде можна внести такий апель до Обєднаних Держав з таким поглядом на українську справу, як це ви представляєте. Можете бути цілком певні, що я глибоко зацікавлений розвитком усіх подій, якими можна б потім обґрунтувати такий апель" — кінчить свого листа сенатор Ванденберґ.

ПАНГЕРМАНІЗМ І ПАНСЛАВІЗМ

„Нови Сьвят" пише у звязку з зорганізованим на приказ Москви Конгресом Американських Словян таке:

„Від сотки літ дві хвороби нищать Европу: пангерманізм і панславізм. Пангерманізм, започаткований Фредрихом Великим, а продовжуваний Бісмарком і Вильгельмом, був зреалізований Гітлером. Він вправді довів на короткий час до обєднання усіх німців, одначе скоро знищив самих німців. Чи таку саму руїну словянства не спричинить тепер панславізм? Словянські народи, що їх нищили німці вчасі війни в імені пангерманізму і німецького життєвого простору, нині є нищені в імені панславізму і російської сфери безпеки...

„Одначе панславізм це помилкова назва. Він повинен зватись „панрусизмом". Імперіялістична експанзія Росії зачалася від крадежі св. Кирила і Медодія. Ті два греки навертали словян на християнську віру, започаткувавши отсим повстання східної церкви, пізніше православної. Москва, шукаючи, як причепитись до чужих земель, ставила давніше образи тих двох святих на столах словянських конгресів, прибираючи ролю „оборонця православія", поширеного серед словянських народів. Нині на столах словянських конгресів є вже два інші портрети: Леніна і Сталіна, апостолів комунізму...".

Добре було б, щоб поляки, що критикують розумно пнславізм, зревідували розумно теж і своє відношення до словянських народів, зокрема до українського.

ДО ШКОЛИ У СОВЄТАХ!

Совєтська „Учительська Газета" пише про те, що цього року є ще гірше з шкільними підручниками та шкільними приборами, ніж було в минулих роках. Урядовий апарат не дописав тим разом ще гірше ніж бувало. В Україні школи не дістали 5,500,000 зшитків, а учителі не знають як вести науку без підручників, букварів і зшитків.

